

### **Dyvig Havn.**

Erik Manthei Nielsen har skrevet Peter H. Kolmos erindringer. Transport af gods til Nordborg foregik en stor del over Dyvig.

I midten af 1700-tallet blev der rettet henvendelse til amtmanden for Nordborg, Johan Wilhelm Teufel v. Pirkensee, om koncession til et interessantskab, der skulle etablere og drive et havneanlæg på stedet. Den 6 februar 1758 og igen den 17 november 1760 fik interessantskabet en koncession af Frederik V. Af koncessionsdokumentet fremgår det, at selskabet fik arbejdet, såfremt der samtidig blev etableret et lignende anlæg i Stevning Nor.

Selskabets første repræsentanter 1758 bl.a. Wrang og Seifert 1760 bl.a. Samuel Brandt og Paul Lorentzen.

Broen i Dyvig blev anlagt på sydsiden af bugten og blev udvidet flere gange. Omkring 1850 blev anlægsbroen flyttet over på nordsiden. Anlægget stod klar 1852. Indløbet var den gang otte fod dybt ved daglig vande og ved broen 10 fod, det betød havnen kunne klare skibe, der stak 3,8 m.

Dyvig havde omkring år 1800 en betydelig skibsfart. 16 hjemmehørende skibe i Dyvig, de ni største på mellem 36 og 75 kommercelæster. Der blev sejlet til Island og Vestindien. Der blev hentet træ i Sverige og der blev sejlet på byer ved Østersøen.

Dyvig havn led store tab under krigen med England, 1808 og 1809 opbragte englænderne fire skibe. 1835 havde Dyvig havn kun syv hjemmehørende jagter tilbage. Det nye havneanlæg bragte dog nyt liv til havnen. I 1862 havde Dyvig på indenrigsfarten 288 indgående skibe med 574 3/4 kommercelæster, og 285 udgående skibe med en samlet last på 618 3/4 kommercelæster. derimod var det begrænset med trafik på udenrigsfarten.

Kroen menes at være bygget 1854, på broen var en træbygning,

hvor toldbetjenten holdt til.

Der blev losset træ over på hestevogn og kørt til Lur. Clausens savskæreri eller købmand P.H. Schmidt i Nordborg.

En losning Af Edv. Thomsens jagt med stykgods fra Flensborg.

I Bunden lå det tunge gods, bl.a. sirup i tønder å ca 250- 300 pund og tønder med brændevin i hele og halve tønder. så kom kolonialvarerne i sække af mange arter: Ris fra Rangpon, Sago den ægte Tapioka, Sagomel, Ærter gule og grønne hovesagelig uafskallede, også en del Skt. Croix-sukker kom til. Der kunne være lettere stykgods f.eks. tørrede frugter der blev importeret fra Hamborg, fra 1860 og frem til første verdenskrig var købmand P.H. Schmidt Storegade i Nordborg storaftager af de indkomne varer.

Større skibe blev forhalet ved Stegsgaf ved hjælp af > Duc. Albe <

Nord for kroen var der en kalkovn der tilhørte Frantz Thomsen, kalkbrænderiet passedes af Ott. Brændingen ophørte omkring 1900. Ved lastningen af korn var der travlhed på havnen, da kunne der være lang kø af køretøjer.

Der var også en betydelig kulimport over havnen.

Der omkring 1900 blev der også eksporteret man e æbler over havnen. I de år var Jørgen Kolmos Holm en fast mand på broen, han kunne så tilkalde hjælp ved ekstra travlhed.

Men med amtsbanens oprettelse fik havnen mindre betydning, udenbys firmaer lagde filialer ved stationerne.

Efter krigen 1914-18 var der ikke meget tilbage af sejlads på havnen.

En overgang sejlede dampskibet > **Helene** < fra Flensborg til Abenrå, det lagde til i Dyvig, det fik svin med til Abenrå.

Efter 1920 påbegyndtes udbygningen af la devejen og lastbiltrafiken kom igang, dette sammen med jernbanen gjorde, at varerne nu kom over Sønderborg.

Så lå Dyvig mere eller mindre upåagtet hen indtil lystbådene indtog den.

## **En fortælling om Dyvig af Thomas og Thoma Thomsen.**

De tilhører en familie der, i det mindste et par hundrede år, har været tilknyttet skibsfarten på Dyvig og livet på kroen, hvad enten den har ligget på denne eller hin side af vigen.

De gamle annaler og regnskaber, der går tilbage til 1770`erne belyser denne tilknytning og er for længst afleveret til landsarkivet i Åbenrå.

Men hjemme kunne Thoma fremvise bøger, der skriver sig fra 1888. det er en slags regnskaber, der fortæller om hvilke skibe, der er anløbet, deres hjemsted og størrelser, last, mængder og priser.

Bøgerne er ført af faderen Frantz Thomsen med en sirlig gotisk håndskrift. Thoma har ført bøgerne videre siden hen.

Et kig i disse bøger efterlader et indtryk af en meget livlig trafik. På en enkel måned i 90`erne er der en 25 - 30 fartøjer.

Langt tilbage i tiden har de personer, der stod bag kroen og lagerpladsen i Dyvig talt medlemmer af familien Thomsen, skipper og købmænd fra Nordborg, som havde anpart i foretagendet.

I 1854 flyttede man kroen og havnen over vigen til den nuværende placering.

Thomas siger. Ja på den tid kom bedstefar hjem fra langfart. Han havde nået den alder, hvor han gerne ville slå sig lidt til ro - og han blev så sat til at passe kroen og havnen.

Kroen var solidt bygget og havde stråtag. På loftet var der lager af foderstoffer. Med den solide bygning kunne jo ikke forhindre vandet fra vigen i at trænge ind ved højvande.

Ved stormfloden i 1872 stod vandet helt oppe der, hvor den ny toiletbygning nu er. Det var vel en halvanden meter over normal vandstand.

I 1904 var det galt igen, dog knap så meget. Vandet gik op til under bordene i skænkestuen, og ilden i kakkelovnen gik jo ud.

Hvad var det for gods man sejlede med på Dyvig?

Det var gødning, foderstoffer, sten, cement, træ, kul og kalk.

Godset blev losset og stablet op på broen eller placeret inde i pakhuset der.

Hestevogne, som skulle transportere det videre rundt, kunne undertiden holde i en lang række op ad bakken til Holm.

Min far handlede selv med sten, kul og kalk. Vi havde for resten et kalkbrænderi ved kroen bag det sted, hvor salen nu ligger. Kalken kom fra Faxe, gødningen fra Norge og træet fra Sverige.

Hvad er det for fartøj du og din far har sejlet i ?

Det var Atlantic, en 10 tons jagt bygget omkring 1900.

I 1910 fik den en Horsens dieselmotor lagt i. Atlantic var det første skib i Dyvig, der fik motor.

Thoma: Ja, far var ikke så begejstret, han ville hellere sejle med sejl, men Thomas var helt med på det med motor. Det var en stor lettelse, ikke mindst ved lastning og losning, hvor spillet kunne betjenes ved hjælp af motoren. Man måtte jo følge med tiden.

Hvordan var sådan en jagt indrettet?

Thomas: Joh, i midten var der et stort lastrum, henne for var lukafet med to køjer, spisekammer og køkken med kakkelovn. Henne agter et styrehus - her kunne kaffen stå over glødehovedet og holde sig varm.

Far havde en kompagnon, Hans Christensen oppe i Holm, som han sejlede sammen med. Ved hans hus i Møllegade 27 havde de en kulhandel.

Da far døde i 1938 fortsatte jeg med sejladsen og kulhandelen. Engang i 50`erne holdt jeg op, da lastbilerne efterhånden havde overtaget al transport til Nord-Als.

Hvor hentede du kullene?

Jah, det var i Åbenrå, Sønderborg og mest i Flensborg. Der skulle man være kl. 8 om

morgenen, ellers skulle der betales ekstra, når kuldvaggonerne skulle vente. Så når det havde været en travl aften på kroen, kunne det nemt ske, at det ikke gav nogen nattesøvn, men frisk havluft kunne jo nok friske en op.

Din længste tur - hvor gik den hen?.

Det var til Århus, men for det meste til Vejle, Assens, Rudkøbing, Svendborg og ellers her omkring. Til Assens og Åbenrå sejlede jeg med svin fra Dyvig.

I 1920 var Atlantic på en speciel tur til Sønderborg - det var ikke stykgods, der skulle sejles med - Nej, du tænker på genforeningsfesten på Dybbøl - da sejlede far en hel del mennesker her fra egnen til festlighederne.

Fiskeri har der vel også været her fra Dyvig?

Jo da, noget har der altid været - i dag er det kun Hans Fiske, hernede ved siden af, tilbage, og han er 70 år.

Han har for øvrigt også sejlet en hel del sammen med mig på Atlantic.

Thoma har kun været nogle enkle gange med ude og sejle men for det meste var hun hjemme hos moderen. Der kunne være nok at se til. De mange folk, der kom for at hente gods og de der lossede, skulle have noget at drikke til. Undertiden blev det også til mindre anretninger, som æggepandekager, men det store køkken havde vi ikke. Om aftenen kom folk fra skibene ind for at slappe af med en snak over en punch og et spil kort.

Til pinse og på sommer - søndage kunne der være et stort rykind af folk fra egnen, der kom for at se på omgivelserne og nyde en kop kaffe og kage.

